

**ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนา
ความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**
**The Association between Sustainable Development Report
Disclosures and Tax Planning of Listed Companies in
the Stock Exchange of Thailand**

สัตยา ตันจันทรพงศ์¹, ดลยา ไชยวงศ์¹ และพัทธยศ เดชศิริ¹

Sathaya Thanjunpong, Donlaya Chaiwong and Patyot Dechsirir

Received Jul 12, 2018

Revised Oct 17, 2018

Accepted Oct 22, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน สำหรับขอบเขตการศึกษาคือ จำกัดเฉพาะปี พ.ศ.2559 จำนวน 337 บริษัท โดยใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนที่ปรับปรุงมาจากกรอบการรายงานความยั่งยืนของ Global Report Initiative และการวางแผนภาษีวัดจากอัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงถึงเมื่อบริษัททำการเปิดเผยข้อมูล

¹ Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Maejo University, Chiang Mai, Thailand

* Corresponding author E-mail: Sathayat@gmail.com

รายงานการพัฒนาความยั่งยืนมากขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานของรัฐในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูล รายงานการพัฒนาความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน / การวางแผนภาษี / บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This paper aims to examine the association between sustainable development report disclosures and tax planning of listed companies on the Stock Exchange of Thailand exclude on financial sectors. The sample size consists of 337 firms which based on the year of 2016. The questionnaires of Global Report Initiative are used for evaluation of sustainable development report disclosures. Tax planning is also measured by the ratio of tax expenses to total assets. Data analysis is utilized by correlation analysis and multiple regression analysis. The results indicate that sustainable development report disclosures have a negative effect on tax planning. This indicates that firms with higher sustainable development report disclosures would lower their tax planning. The results are useful to provide a guideline for regulators in encouraging listed firms to disclosures better sustainable development report.

Keywords: Sustainable Development Report Disclosures / Tax Planning / Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) โดยในปี พ.ศ.2550 ได้จัดตั้งสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Center) อันมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อมาเรียกว่า บริษัทจดทะเบียนไทย) ให้ความสำคัญและปฏิบัติด้านความยั่งยืนอย่างจริงจังในการดำเนินธุรกิจและการลงทุน เนื่องจากในการประกอบธุรกิจและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อาจเป็นต้นเหตุของผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ในปี พ.ศ.2556 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนไทย จัดทำรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability Development Report) เป็นรายงานแยกต่างหากจากรายงานประจำปี ซึ่งรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือทั้งผลกระทบต่อในเชิงบวกและในเชิงลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินธุรกิจในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของบริษัทและสังคมโดยรวม (Social Responsibility Center, Stock Exchange of Thailand and Sustainable Business Development Institute, 2014)

ขณะที่กรมสรรพากร ก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยกรมสรรพากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อให้ได้ภาษีตามเป้าหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งภาษีที่จัดเก็บจะนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี แต่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงควรมีความตระหนักถึงหน้าที่ในการเสียภาษีให้ถูกต้อง รวมทั้งไม่อาศัยช่องโหว่ของกฎหมายและวางแผนภาษีเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ อันสอดคล้องกับการรายงานตามกรอบ Global Reporting Initiative (ต่อมาเรียกว่า GRI) ที่กำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลการมีส่วนร่วมในการทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นในรูปแบบการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษี

อื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ (The Global Sustainability Standards Board, 2013) ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้นก็ควรมีการเสียภาษีเงินได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน (การวางแผนภาษีลดลง)

นอกจากนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน อีกทั้งผลการศึกษาในต่างประเทศยังมีความขัดแย้งกัน โดยการศึกษาของ Lanis and Richardson (2012) Hoi et al. (2013) และ Sari and Tjen (2016) พบว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงถึงเมื่อบริษัทมีการเปิดเผยรายงานการพัฒนาความยั่งยืนเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี ขณะที่ Chen (2018) Davis et al. (2016) และ Preuss and Preuss (2017) กลับพบว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี แสดงถึง แม้ว่าบริษัทจะมีการเปิดเผยรายงานการพัฒนาความยั่งยืนเพิ่มขึ้น บริษัทก็มีการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นคำถามดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเชิงประจักษ์ถึงการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์

รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Report Disclosures) เป็นรายงานที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของกิจการ โดยอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น รายงานการ

พัฒนาสู่ความยั่งยืน รายงานซีเอสอาร์ รายงานความยั่งยืนและรายงานกิจกรรมทางสังคม รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม รายงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การวางแผนภาษี (Tax Planning) หมายถึง วิธีการที่ทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง ซึ่งเกิดจากการเลือกนโยบายในการจัดการธุรกิจ หรือวิธีปฏิบัติทางบัญชี หรือการทำธุรกรรม ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนาเพื่อจะได้ไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยลง โดยรวมถึงการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) ที่อาศัยช่องโหว่ของกฎหมายด้วย (Trachutham & Trachutham, 2008; Thanjunpong & Bangmek, 2017)

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand) หมายถึง บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ให้สามารถออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน โดยมีทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้วตั้งแต่ 300 ล้านบาทขึ้นไป

ทบทวนวรรณกรรม

The Global Sustainability Standards Board ได้กำหนดแนวทางลักษณะของข้อมูลพื้นฐานที่ควรต้องเปิดเผยไว้ในรายงานการพัฒนาความยั่งยืน เป็นข้อมูลที่สำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินงานและส่งผลต่อการตัดสินใจของ ผู้ถือหุ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ ด้านเศรษฐกิจ (Economic Dimension) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Dimension) และด้านสังคม (Social Dimension) ตามการรายงานตามกรอบ GRI (The Global Sustainability Standards Board, 2013) ที่แสดงถึงผลการดำเนินงานและความรับผิดชอบต่อองค์กร ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน ตามกรอบของ GRI

ด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. บริษัทมีกำไรสุทธิจากการดำเนินงานที่ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของบริษัทดีขึ้น 2. บริษัทมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้แก่ชุมชนใกล้เคียงทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น 3. บริษัทมีส่วนร่วมในการทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ในรูปแบบการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ 4. บริษัทแสดงข้อมูลการไหลเวียนของเงินทุนของกลุ่มผู้ถือหุ้นของกิจการที่แตกต่างกัน 5. บริษัทที่มีนโยบายและการดำเนินงานที่ต่อต้านการคอร์รัปชันภายในองค์กร
ด้านสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตต่างๆ 2. ผลกระทบต่อระบบนิเวศ คุณภาพน้ำ และคุณภาพดิน และคุณภาพของอากาศ 3. ผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ 4. ผลกระทบต่อปัจจัยการผลิต ได้แก่ พลังงาน และน้ำ 5. การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อม 6. การเปิดเผยข้อมูลค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม 7. การปฏิบัติขององค์กรในการบริหารของเสียและขยะ 8. การปฏิบัติขององค์กรด้านการผลิตและการขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 9. การปฏิบัติขององค์กรในการบริการอื่นเพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การรณรงค์การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่เอกสาร การบริจาคเงิน เป็นต้น
ด้านสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติด้านแรงงานและการจ้างงาน 2. ด้านสิทธิมนุษยชน 3. ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคม 4. ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

การวางแผนภาษี (Tax Planning) แม้ว่าการศึกษาในอดีตจะนิยมวัดค่าการวางแผนภาษีจากอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate: ETR) แต่ในการศึกษานี้วัดค่าการวางแผนภาษีจากอัตราค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) เนื่องจากบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมเท่ากัน ควรมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์อยู่ในระดับเดียวกันและควรมีค่าใช้จ่ายภาษีที่เท่ากันด้วย (Tantiyavarong, 2009; Thanjunpong & Bangmek, 2017) ดังนั้นถ้าค่า TAX/ASSET มีค่าต่ำ แสดงว่าบริษัทมีการวางแผนภาษี

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีอธิบายโดยทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) ที่ว่าในการดำเนินธุรกิจของบริษัทจะได้รับสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจของบริษัทให้ตรงตามความคาดหวังของสังคม (Suchman, 1995) นอกจากนั้นทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าในการดำเนินธุรกิจของบริษัท ควรคำนึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อเป้าหมายของบริษัท เช่น ลูกค้า คู่ค้า คู่แข่ง ภาครัฐและชุมชน เป็นต้น (Freeman, 1984) ดังนั้นบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยวัดจากคะแนนการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนควรมีความสัมพันธ์กับการเสียภาษีที่เพิ่มขึ้น (การวางแผนภาษีที่ลดลง) จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี

Chen (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ความสัมพันธ์ทางการเมืองและการหลบหลีกภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศจีน ในระหว่างปี ค.ศ.2008-2014 จำนวน 11,314 ตัวอย่าง โดยการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของ Lanis and Richardson (2012) สำหรับการหลบหลีกภาษีวัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงเพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการหลบหลีกภาษี แต่เมื่อเพิ่มตัวแปรความสัมพันธ์ทางการเมือง เป็นตัวแปรกำกับ (Moderator Variable) กลับพบว่าบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองและมีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมสูง จะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี

Davis et al. (2016) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสียภาษีของบริษัทกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทมหาชนจำกัดในประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ. 2006-2011 จำนวน 5,588 ตัวอย่าง โดยการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อชุมชน ความหลากหลาย แรงงานสัมพันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์ ส่วนการเสียภาษีของบริษัท วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงถัวเฉลี่ย (Average Effective Tax Rate) เพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่าคะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราภาษีที่แท้จริงถัวเฉลี่ย แสดงว่าบริษัทที่มีคะแนนการประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง จะมีการวางแผนภาษีที่สูงขึ้นตามไปด้วย

Preuss and Preuss (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นการทดแทน (Substitutes) หรือทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Complements) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของทวีปยุโรป ในระหว่างปี ค.ศ.2010-2016 จำนวน 695 ตัวอย่าง โดยการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับการหลบหลีกภาษี วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริง เพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการเสียภาษีของบริษัท แสดงว่าบริษัทที่มีคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูงจะมีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่ำ ซึ่งแสดงถึงมีการวางแผนภาษีที่สูงขึ้นเพื่อเป็นการทดแทน (Substitutes)

การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี

Hoi et al. (2013) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับการหลบหลีกภาษีในประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ.2003-2009 จำนวน 11,006

ตัวอย่าง การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบด้วย การกำกับดูแลกิจการ แรงงานสัมพันธ์ สิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อชุมชน ความหลากหลาย สิทธิมนุษยชน และคุณภาพผลิตภัณฑ์และความปลอดภัย โดยการหลบหลีกภาษี วัตถุประสงค์จากอัตราภาษีที่แท้จริง และความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Book-Tax Differences: BTD) เพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่าบริษัทที่ได้รับคะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำจะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี แสดงว่าเมื่อบริษัทมีคะแนนการประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมต่ำลง จะทำให้บริษัทมีการหลบหลีกภาษีที่เพิ่มขึ้น

Lanis and Richardson (2012) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับการหลบหลีกภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศออสเตรเลีย ในปี ค.ศ.2009 จำนวน 408 บริษัท การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ประกอบด้วย กลยุทธ์ของบริษัทเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม กลยุทธ์ของพนักงาน การลงทุนทางสังคม สิ่งแวดล้อม ลูกจ้างและตัวแทนจำหน่าย ความเกี่ยวข้องทางการเมืองและชุมชน สำหรับการหลบหลีกภาษี วัตถุประสงค์จากอัตราภาษีที่แท้จริง เพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี แสดงว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น จะช่วยลดการหลบหลีกภาษี

Sari and Tjen (2016) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการหลบหลีกภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศอินโดนีเซีย ในระหว่างปี ค.ศ.2009-2012 จำนวน 408 บริษัท การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของ Lanis and Richardson (2012) โดยเพิ่มหลักเกณฑ์ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับการหลบหลีกภาษี

วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงเพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี และเมื่อเพิ่มตัวแปรการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรกำกับ (Moderator Variable) กลับพบว่าบริษัทที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและมีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง จะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี

การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่สามารถสรุปทิศทางความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีได้

Laquir et al. (2015) ศึกษาว่าความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลกระทบต่อการหลบหลีกภาษีหรือไม่ โดยศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศฝรั่งเศส ในระหว่างปี ค.ศ.2003-2011 จำนวน 83 ตัวอย่าง การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่ประกอบด้วยด้านสังคม ด้านการกำกับดูแล ด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับการหลบหลีกภาษี วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงและ BTD เพื่อนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการหลบหลีกภาษี ขณะที่ด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลและด้านสิ่งแวดล้อมกับการหลบหลีกภาษี

Nadiyah et al. (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในแต่ละด้านกับการหลบหลีกภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศมาเลเซีย ในปี ค.ศ.2014 จำนวน 147 บริษัท การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านการกำกับดูแล โดยการหลบหลีกภาษี วัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงเพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนน

ประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการหลบหลีกภาษี ขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

Susanti (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ขนาดบริษัทกับการหลบหลีกภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศอินโดนีเซีย โดยจำกัดเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ในระหว่างปี ค.ศ. 2013-2014 จำนวน 135 ตัวอย่าง การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จะใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนการหลบหลีกภาษีวัดจากอัตราภาษีที่แท้จริงเพื่อนำไปวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า คะแนนประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการหลบหลีกภาษี ขณะที่ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการหลบหลีกภาษี

จากการทบทวนวรรณกรรม แม้ว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีมีผู้ศึกษามาแล้วในต่างประเทศ แต่ผลการศึกษายังมีความขัดแย้งกัน อีกทั้งในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงมุ่งทดสอบความสัมพันธ์ที่กำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐาน: การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี

นอกจากนั้นปัจจัยอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี จากการทบทวนวรรณกรรมประกอบไปด้วย ขนาดบริษัท (Firm Size) ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage) ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Capital Intensity) บริษัทครอบครัว (Family Control) และประเภทอุตสาหกรรม (Industry Group) (Tantiyavarong, 2009; Lanis & Richardson, 2012; Laquir et al., 2015; Davis et al., 2016; Thanjunpong & Bangmek, 2017)

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาจำกัดเฉพาะปี พ.ศ.2559 และวางแผนภาษีจำกัดเฉพาะภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่านั้น โดยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีจำนวน 588 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559) ซึ่งไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีจำนวนทั้งสิ้น 453 บริษัท ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ที่รวบรวมจากรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน รายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) เว็บไซต์ของบริษัทและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (SET SMART) โดยใช้ข้อมูลของการเงินรวมที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และมีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2559 รวมทั้งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีค่าผิดปกติ (Outliers) จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างคงเหลือ 337 บริษัท ประกอบด้วย (1) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 35 บริษัท (2) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 28 บริษัท (3) กลุ่มวัสดุภัณฑ์และสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 64 บริษัท (4) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 74 บริษัท (5) กลุ่มทรัพยากร 24 บริษัท (6) กลุ่มบริการ 81 บริษัท (7) กลุ่มเทคโนโลยี 31 บริษัท

การวัดค่าของตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน จะให้คะแนนเท่ากับ 1 เมื่อบริษัทได้มีการเปิดเผยข้อมูลหรือปฏิบัติตาม และให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อบริษัทไม่เปิดเผยข้อมูลหรือไม่ได้ปฏิบัติตาม โดยใช้แบบประเมินที่ปรับปรุงมาจากการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนตามกรอบของ GRI ที่มี 18 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ ด้านเศรษฐกิจ 5 ข้อ ด้านสิ่งแวดล้อม 9 ข้อ และด้านสังคม 4 ข้อ สำหรับการวางแผนภาษี จะใช้อัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) เนื่องจากค่าใช้จ่ายภาษีเป็นจำนวนภาษีเงินได้ปัจจุบันที่บริษัทต้องชำระและปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อีกทั้งใช้ค่าสินทรัพย์รวมเป็นตัวปรับลดผลกระทบจากระดับขนาด (Scale Effects) นอกจากนั้นตัวแปรควบคุม เป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของบริษัท ประกอบด้วย ปัจจัยขนาดบริษัท ความเสี่ยงทาง

การเงิน ความสามารถในการทำกำไร ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน บริษัท ครอบครัวยุทธศาสตร์และประเภทอุตสาหกรรม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ โดยการวัดค่าของตัวแปรและตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี มีดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการวัดค่าตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และตัวแปรควบคุม

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ตัววัด
การวางแผนภาษี	TP	อัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET)
การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน	SDI	แบบประเมินคะแนนการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม
การเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	ECI	คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจ
การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	ENI	คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม
การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม	SOI	คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม
ขนาดบริษัท	SIZE	ค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม
ความเสี่ยงทางการเงิน	LEV	อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม
ความสามารถในการทำกำไร	ROE	กำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน	CAP	อัตราส่วนที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม
บริษัทครอบครัว	FAM	ใช้ตัวแปรเทียม (0,1) เป็นตัววัด บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คนมีเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 25 ของหุ้นที่ออกจำหน่าย โดยเป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะของการเป็นเครือญาติกัน เช่น นามสกุลเดียวกัน คู่สมรส พี่น้อง บิดา มารดา สะใภ้ เขย ซึ่งรวมถึงบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกันให้ค่าเป็น 1 และบริษัทอื่นให้ค่าเป็น 0
ประเภทอุตสาหกรรม	IND	ใช้ตัวแปรเทียม (0,1) เป็นตัววัด

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 337 บริษัท พบว่าการวางแผนภาษีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.011 (ค่า TAX/ASSET มีค่าต่ำแสดงถึงการวางแผนภาษีในระดับสูง) และคะแนนการประเมินการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน รวมทั้ง

3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.580 เมื่อแบ่งคะแนนการเปิดเผยข้อมูลออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.930 ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.890 และด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.750 นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของขนาดบริษัทที่วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม เท่ากับ 22.606 มีความเสี่ยงทางการเงินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.438 มีความสามารถในการทำกำไรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.070 รวมทั้งมีระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.340 และเป็นกลุ่มบริษัทครอบครัวในอัตราร้อยละ 75.40

ตารางที่ 3 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร (n = 337)	Mean	Std. Deviation	ตัวแปร (n = 337)	Mean	Std. Deviation
TP	0.011	0.013	SIZE	22.606	1.513
SDI	11.580	3.048	LEV	0.438	0.252
ECI	3.930	0.846	ROE	0.070	0.776
ENI	3.890	2.097	CAP	0.340	0.237
SOI	3.750	0.794	FAM	0.754	0.431

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่าง SDI กับ ENI ที่มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.926 เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระระหว่าง ENI กับ SOI ที่มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.452 จึงยังถือว่าอยู่ในระดับไม่สูงซึ่งไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันของตัวแปร (Multicollinearity) โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สันแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สหสัมพันธ์ของตัวแปร (Pearson Correlation)

ตัวแปร	TP	SDI	ECI	ENI	SOI	SIZE	LEV	ROE	CAP	FAM
TP	1	-0.121*	-0.028**	-0.065	-0.017	0.026	0.197**	-0.128*	0.060	-0.101
SDI		1	0.673**	0.926**	0.677**	0.369**	0.034	0.079	0.043	0.088
ECI			1	0.432**	0.379**	0.267**	-0.038	0.121*	0.019	0.086
ENI				1	0.452**	0.377**	0.045	0.058	0.039	0.079
SOI					1	0.135*	0.054	0.020	0.043	0.035
SIZE						1	0.335**	0.068	-0.015	0.105
LEV							1	-0.005	-0.025	-0.009
ROE								1	-0.018	0.017
CAP									1	0.023
FAM										1

หมายเหตุ. *, ** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ได้ทำการตรวจสอบเงื่อนไขความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และเงื่อนไขอื่นของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแล้ว พบว่า การตรวจสอบเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ รวมทั้งตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) และค่า Tolerance พบว่าค่า Tolerance มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 3.54 และค่า VIF มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.827 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2010)

นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (แสดงไว้ในตารางที่ 5) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ -0.115 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงถึง เมื่อบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนเป็นรายด้านกับการวางแผนภาษี จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า ECI กับ TP พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีค่าเท่ากับ -0.264 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงว่า บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า ENI กับ TP มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีค่าเท่ากับ -0.001 และ SOI กับ TP มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีค่าเท่ากับ 0.076 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี ดังแสดงไว้ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี

ตัวแปร (N=337)	TP = TAX/ASSET					
	ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน			ในแต่ละด้าน		
	b	Beta	ค่าสถิติ t	b	Beta	ค่าสถิติ t
Intercept	-0.012		-1.025	-0.011		-0.867
SDI	-0.000	-0.115	-1.992**			
ECI				-0.004	-0.264	-4.310***
ENI				-0.000	-0.001	-0.020
SOI				0.001	0.076	1.257
SIZE	0.000	0.017	0.260	0.000	0.040	0.625
LEV	0.010	0.195	3.418***	0.008	0.168	2.985***
ROE	-0.002	-0.116	-2.183**	-0.002	-0.097	-1.853*
CAP	0.006	0.110	1.910*	0.005	0.102	1.794*
FAM	-0.003	-0.101	-1.855*	-0.003	-0.091	-1.711*
IND1	-0.001	-0.030	-0.395	-0.000	-0.008	-0.102
IND2	0.003	0.073	1.012	0.003	0.058	0.813

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวแปร (N=337)	TP = TAX/ASSET					
	ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน			ในแต่ละด้าน		
	b	Beta	ค่าสถิติ t	b	Beta	ค่าสถิติ t
IND3	-0.002	-0.075	-0.870	-0.002	-0.060	-0.706
IND4	0.000	0.014	0.160	0.001	0.028	0.325
IND5	0.000	0.001	0.010	-0.000	-0.001	-0.017
IND6	-0.002	-0.085	-0.955	-0.002	-0.069	-0.795
F	2.964			3.769		
p-Value	0.001			0.000		
R ²	0.099			0.141		
Adjusted R ²	0.066			0.103		

หมายเหตุ. b = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย Beta = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน และ *, **, ***
 หมายความว่าสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

สำหรับตัวแปรควบคุม เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของ
 ค่า SIZE กับ TP โดยรวมและรายด้าน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานมี
 ค่าเท่ากับ 0.017 และ 0.040 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ขนาดบริษัทมี
 ความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีเล็กน้อย กล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะ
 มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ขณะที่เมื่อพิจารณาค่า
 สัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า LEV กับ TP โดยรวมและรายด้าน พบว่า
 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.195 และ 0.168 และมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ หมายความว่า ความเสี่ยงทางการเงินมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการ
 วางแผนภาษี กล่าวคือ บริษัทที่มีความเสี่ยงทางการเงินมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับ
 การวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น

อีกทั้งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า ROE กับ TP
 โดยรวมและรายด้าน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานมีค่าเท่ากับ -0.116
 และ -0.097 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ความสามารถในการทำกำไรมี

ความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี กล่าวคือ บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีที่ลดลง แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า CAP กับ TP โดยรวมและรายด้าน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.110 และ 0.102 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี กล่าวคือ บริษัทที่มีระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนมากขึ้นจะมีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของค่า FAM กับ TP โดยรวมและรายด้าน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานมีค่าเท่ากับ -0.101 และ -0.091 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า บริษัทครอบครัวมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี กล่าวคือ บริษัทครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีที่ลดลง ขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนั้นในการศึกษาคั้งนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนในแต่ละด้านกับการวางแผนภาษี ซึ่งทำการทดสอบทีละด้าน พบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกันกับตารางที่ 5 คือ การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ หมายความว่า เมื่อบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาคความยั่งยืนโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษีลง (แสดงไว้ในตารางที่ 6) ขณะที่การเปิดเผยข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี อาจเป็นเพราะข้อมูลที่เปิดเผยมีลักษณะเชิงพรรณนาโดยมิได้แสดงตัวเลขทางการเงิน แต่การเปิดเผยข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจสามารถแสดงตัวเลขที่ชัดเจนได้ รวมทั้งผลการดำเนินงานของบริษัทที่มีผลต่อการเสียภาษี เพราะในการคำนวณค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ของบริษัท จะคำนวณจากฐานกำไรสุทธิ

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน แต่ละด้านกับการวางแผนภาษี

ตัวแปร (N=337)	TP = TAX/ASSET					
	ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม	
	Beta	ค่าสถิติ t	Beta	ค่าสถิติ t	Beta	ค่าสถิติ t
Intercept		-0.665		-1.056		-0.749
ECI	-0.235	-4.248***				
ENI			-0.062	-1.068		
SOI					-0.014	-0.261
SIZE	0.039	0.636	-0.002	-0.026	-0.025	-0.406
LEV	0.173	3.075***	0.201	3.501***	0.205	3.586***
ROE	-0.099	-1.901*	-0.120	-2.245**	-0.121	-2.278**
CAP	0.104	1.844*	0.110	1.898*	0.110	1.894*
FAM	-0.090	-1.694*	-0.104	-1.915*	-0.105	-1.927*
IND1	-0.014	-0.194	-0.032	-0.423	-0.036	-0.482
IND2	0.051	0.728	0.081	1.130	0.081	1.117
IND3	-0.072	-0.853	-0.069	-0.805	-0.071	-0.820
IND4	0.019	0.222	0.020	0.232	0.024	0.275
IND5	-0.002	-0.032	0.001	0.009	-0.002	-0.025
IND6	-0.072	-0.833	-0.084	-0.939	-0.080	-0.898
F	4.250		2.705		2.607	
p-Value	0.000		0.002		0.002	
R ²	0.136		0.091		0.088	
Adjusted R ²	0.104		0.057		0.054	

หมายเหตุ. Beta = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน และ *, **, *** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน สำหรับขอบเขตการศึกษาจำกัดเฉพาะปี พ.ศ.2559 จำนวน 337 บริษัท โดยใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลรายงาน

การพัฒนาความยั่งยืนที่ปรับปรุงมาจากกรอบการรายงานความยั่งยืนของ Global Report Initiative และการวางแผนภาษีวัดจากอัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) และการศึกษาของ Lanis and Richardson (2012) Hoi et al. (2013) และ Sari and Tjen (2016) โดยพบว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงว่าเมื่อบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนในระดับสูงมีความตระหนักถึงหน้าที่ในการเสียภาษีของตนเอง และเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม บริษัทจึงดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อภาครัฐและสังคมโดยรวม อีกทั้งเมื่อบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นก็อาจจะทำให้การหลบหลีกภาษีทำได้ยากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ในการศึกษา

ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนช่วยลดการวางแผนภาษี ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาตลาดทุน เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น ควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนไทยปฏิบัติตามตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนในระดับสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ลงทุนให้การยอมรับและใช้เป็นข้อมูลในการลงทุน ตลอดจนกรมสรรพากรใช้ในการประเมินเบื้องต้นว่าบริษัทมีระบบบัญชีที่ดีและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางภาษีได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านการบัญชีและภาษีอากร

เนื่องจากตัววัดค่าการวางแผนภาษี (TAX/ASSET) อาจเป็นตัววัดหนึ่งที่จะเป็นข้อมูลสนับสนุนให้มีการวางแผนนโยบายในการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับตลาดทุนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษานี้จำกัดเฉพาะปี พ.ศ.2559 เท่านั้น ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต คือ (1) การศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีควรเพิ่มระยะเวลาที่ศึกษาให้มากขึ้น (2) การเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนควรใช้แบบประเมินที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานสากลยิ่งขึ้น เช่น แบบประเมินของ Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) หรือ แบบประเมินของ GRI Sustainability Reporting Standards เป็นต้น (3) การวางแผนภาษี อาจใช้ตัววัดค่าอื่นๆ เช่น อัตราภาษีที่แท้จริง ความแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี เป็นต้น

References

- Chen, X. D. (2018) Corporate social responsibility disclosure, political connection and tax aggressiveness: Evidence from China's Capital Markets, *Open Journal of Business and Management*, vol. 6, pp. 151-164.
- Davis, A. K., et al. (2016) Do socially responsible firms pay more taxes?, *The Accounting Review*, vol. 91, no. 1, pp. 47-68.
- Freeman, R. E. (1984) *Strategic management: A stakeholder approach*, Boston: Pitman.
- Hair, F., et al. (2010) *Multivariate Data Analysis*, 7th edition, New Jersey: Pearson Education.
- Hoi, C. K., et al. (2013) Is Corporate Social Responsibility (CSR) associated with tax avoidance? evidence from irresponsible CSR activities, *The Accounting Review*, vol. 88, no. 6, pp. 2025-2059.

- Laquir, et al. (2015) Does corporate social responsibility affect corporate tax aggressiveness?, *Journal of Cleaner Production*, vol. 107, pp. 662-675.
- Lanis, R., & Richardson, G. (2012) Corporate social responsibility and tax aggressiveness: An empirical analysis, *Journal Account Public Policy*, vol. 31, no. 1, pp. 86-108.
- Nadiah, H., et al. (2017) Corporate Social Responsibility (CSR) disclosure and its impacts towards corporate tax aggressiveness, *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, vol. 7, no. 5S, pp. 10-15.
- Preuss, A., & Preuss, B. (2017) Corporate tax payments and corporate social responsibility: Complements or substitutes? empirical evidence from Europe, *Business and Economics Journal*, vol. 8, no. 4, pp. 1-8.
- Sari, D., & Tjen, C. (2016) Corporate social responsibility disclosure, environmental performance, and tax aggressiveness, *International Research Journal of business studies*, vol. 9, no. 2, pp. 93-104.
- Social Responsibility Center, Stock Exchange of Thailand and Sustainable Business Development Institute. (2014) *Sustainable development meaning (ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน)*, Nonthaburi: Wanida Printing Limited Partnership. (in Thai)
- Suchman, M. C. (1995) Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches, *Academy of Management Review*, vol. 20, no. 3, pp. 571-611.
- Susanti, M. (2017) Corporate social responsibility, size and tax avoidance, *International Journal of Economic Perspectives*, vol. 11, no. 1, pp. 1639-1650.

- Tantiyavarong, T. (2009) *A study of the determinants of tax planning and the association between tax planning and firm value: An empirical evidence of Thailand* (การศึกษาระดับปริญญาโทที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีและความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับมูลค่าของกิจการ: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย), Doctoral dissertation in accounting, Chulalongkorn University, Bangkok. (in Thai)
- Thanjunpong, S., & Bangmek, R. (2017) The influence of board of directors, audit committee and ownership structure impact on tax planning: An empirical evidence of Thailand (อิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบและโครงสร้างการถือหุ้นที่มีผลต่อการวางแผนภาษี: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย), *Journal of Accounting Profession*, vol. 13, no. 37, pp. 29-44. (in Thai)
- The Global Sustainability Standards Board. (2013) G4 sustainability reporting guidelines, *Global Reporting Initiative*, pp. 47-80.
- Trachutham, C., & Trachutham, D. (2008) Input tax not deductible (ภาษีซื้อต้องห้าม), *Sanpakomsarn Journal*, vol. 55, no. 10, pp. 55-62. (in Thai)